

Okruhy ke SZZ studijního oboru: Předškolní pedagogika (Mgr. 2017/2018)

Předškolní pedagogika s didaktikou MŠ

1. Předškolní vzdělávání v kontextu vzdělávací politiky ČR

Struktura školské soustavy ČR, Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED, Strategické dokumenty: Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, Dlouhodobé záměry rozvoje vzdělávání v jednotlivých krajích ČR, Zákon 561/2004 Sb. Strategie kutikulární reformy v ČR. Předškolní výchova jako součást vzdělávací politiky.

2. Hnutí nové výchovy v kontextu reformy MŠ

Vývoj hnutí nové výchovy a jeho význam pro rozvoj předškolní výchovy v proměnách doby. Aktuální systémy nové výchovy: M. Montessoriová, Waldorfská pedagogika, Jenský plán, Freinetovská pedagogika, Progresivní výchova. Hnutí za antiautoritativní výchovu, Hnutí za odškolení a svobodné školy, Alternativní školy a alternativní výchova, Antipedagogika, Hnutí za práva dítěte.

3. Potřeby dítěte předškolního věku a jejich saturace

Specifikace a uspokojování potřeb dítěte v kontextu záměrů a cílů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Saturace potřeb dítěte v každodenní práci učitele MŠ.

4. Osobnostně orientovaná výchova

Orientace cílů předškolní výchovy a jejich vývoj, znaky osobnostně orientované výchovy, osobnostně orientovaná výchova jako základní východisko v práci učitele MŠ.

5. Předškolní vzdělávání v kontextu současného kurikula

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání jako závazný vzdělávací dokument. Alternativy v předškolním vzdělávání: Vzdělávací program Začít spolu. Kurikulum podpory zdraví v MŠ – analýza uvedených vzdělávacích dokumentů.

6. Kompetence v předškolním vzdělávání

Vymezení pojmu celoživotního vzdělávání a učení, identifikace a dělení klíčových kompetencí v pojetí různých autorů (Belz, Siegrist aj.). Strategie projektování rozvoje kompetencí v předškolním vzdělávání v souladu s RVP PV.

7. Pedagogická diagnostika v práci učitele MŠ

Význam pedagogické diagnostiky v předškolním vzdělávání, proces diagnostikování, metody pedagogické diagnostiky. Diagnostické metody zaměřené na zkoumání sociálního prostředí dítěte předškolního věku.

Hodnocení úrovně motoriky, vnímání tělového schématu, diagnostika úrovně percepce, diagnostika rozumových schopností, diagnostika úrovně vývojové pravolevé, prostorové a časové orientace, tvorba záznamových archů o rozvoji dítěte. Práce s vývojovými škálami.

8. Rozvoj komunikativních dovedností dítěte předškolního věku v pojetí RVP PV

Komunikace verbální: vymezení pojmu. Řečové dovednosti: řeč receptivní, řeč expresivní, poruchy řeči. Komunikace neverbální. Komunikace činem. Myšlení a řeč dítěte v pojetí koncepce Piageta a Vygotského. Metody pedagogické diagnostiky se zaměřením na oblast komunikativních dovedností dítěte předškolního věku.

9. Kooperativní učení v předškolním vzdělávání

Vymezení pojmu. Typy kooperace. Specifické znaky kooperativního učení. Podmínky pro kooperativní učení. Metody kooperativní skupinové činnosti. Kooperativní hra a její význam v předškolním vzdělávání. Kooperativní dovednosti a jejich rozvoj.

10. Hra v předškolním vzdělávání

Teorie hry: Gross, Hall, Spenser, Feud, Rubinštejn, Piaget. Specifické znaky hry. Význam hry pro kognitivní, sociální a pohybový vývoj dítěte. Charakteristické znaky hry u batolete, v období předškolního věku (3-6 let). Hra a její místo v mateřské škole (hry spontánní, řízené a didaktické).

11. Osobnost předškolního pedagoga

Vymezení učitelské profese, typologie učitelů, profesní a životní dráha učitelů, kvalifikace a pedagogická způsobilost učitele MŠ, řízení edukačního procesu, klima třídy, kázeň, evaluace vlastní pedagogické činnosti – sebereflexe na základě stanovených kritérií. Zákon 563/2004 Sb.

12. Současné pojetí kurikula

Vymezení pojmu. Koncepce kurikula. Přínos kurikulárního hnutí. Trendy ve vývoji kurikulární teorie. Principy tvorby kurikula. Modely determinující kvalitu a řízení kurikula. Ředitel MŠ jako koordinátor řízení kurikula. Evaluace jako nezbytná součást při řízení kurikula. Principy soudobých vzdělávacích teorií a jejich odraz do předškolního kurikula.

13. Základní didaktická východiska pro předškolní vzdělávání

Výukové cíle a jejich taxonomie – možnost využití v praxi MŠ. Učební úlohy: využití učebních úloh v podmínkách MŠ. Taxonomie výukových úloh podle Tollingerové. Organizační formy: individuální, individualizovaná, hromadná vzdělávací forma. Vzdělávání prostřednictvím projektů. Skupinová práce v předškolním vzdělávání. Materiální didaktické prostředky)

14. Metody jako prostředek a cesta k cíli v předškolním vzdělávání

Klasifikace metod založená na teoriích učení: Behaviorální modely, Humanistické modely, Sociální modely, Kognitivní modely. Využití vybraných metod v předškolním vzdělávání: metody slovní, názorně demonstrační, didaktické hry, participativní metody, situační metody, metody hraní rolí, vrstevnické učení.

15. Projektování v podmínkách mateřské školy

Strategie tvorby školního vzdělávacího programu v souladu s RVP PV. Participace pracovníků školy na tvorbě školního kurikula. Třídní vzdělávací program – tvorba, realizace a evaluace. Záznamy o rozvoji dítěte jejich tvorba a práce s nimi.

16. Autoevaluace mateřské školy

Vymezení pojmů: evaluace, hodnocení, autoevaluace. Strategie autoevaluačního procesu v podmínkách MŠ. Oblasti a cíle autoevaluace MŠ. Metody a nástroje autoevaluace. Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

17. Empirický výzkum a jeho možné využití v podmínkách MŠ

Příprava a organizace výzkumu. Získávání potřebných informací. Typy výzkumných problémů. Specifika kvantitativně a kvalitativně orientovaného výzkumu. Kvantitativně orientovaný výzkum: proměnné, hypotézy, výzkumný soubor (typy výběru). Validita a reliabilita výzkumného nástroje. Metody: pozorování, škálování, dotazník, interview, experiment. Zpracování údajů a interpretace zjištění. Sociometrie: sociometrická matice, sociogramy. Sociometrické indexy. Q-metodologie.

Literatura

BEČVÁŘOVÁ, Z. Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-221-8.

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN: 80-7178-537-7.

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. 248 s. ISBN: 80-7178-216-5.

BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amonium servis, 1992. 303 s. ISBN: 80-85498-18-9.

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. 172 s. ISBN: 80-7178-068-5.

ČINČERA, J. *Práce s hrou*. Praha: Grada, 2007. 116 s. ISBN: 978-80-247-1974-0.

ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Argo, 2002. 287 s. ISBN: 80-7203-380-8.

FICHNOVÁ, K., SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007. 130 s. ISBN: 978-80-7367-323-9.

GARDNER, H. *Dimenze myšlení*. Praha: Portál, 1999. 400 s. ISBN: 80-7178-279-3.

GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 231 s. ISBN: 80-85783-20-7.

GREGER, D., JEŽKOVÁ, V. *Školní vzdělávání. Zahraniční trendy a inspirace*. Praha: Karolinum, 2007.

HAVLÍKOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E. a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2000. 224 s. ISBN: 80-7178-383-8.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. 448 s. ISBN: 80-7178-253-X.

- KALOUS, J., VESELÝ, A. *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum, 2006. 159 s. ISBN 80-246-1262-3.
- KALOUS, J., VESELÝ, A. *Vzdělávací politika české republiky v globálním kontextu*. Praha: Karolinum, 2006. 181 s. ISBN 80-246-1261-5.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. 152 s. ISBN: 80-7178-167-3.
- KLEIN, L. *Freinet-Pädagogik im Kindergarten*. Freiburg: Dietmar Prill, 2002. 87 s. ISBN: 3-451-27790-5.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. 456 s. ISBN: 80-7178-585-7.
- KOSTRUB, D. *Od pedagogiky k didaktice materské školy*. Prešov: Rokus, 2003. 120 s. ISBN: 80-89055-35-4.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210 s. ISBN: 80-210-1070-3.
- MÜLLEROVÁ, L. *Řízení kurikula*. Ústí nad Labem, 2000.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. 384 s. ISBN: 80-7178-070-7.
- PIEGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: SPN, 1966. 115 s. ISBN: 14-247-70.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996. 108 s. ISBN: 80-7178-072-3.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002.
- PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2005.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha. Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
- ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola: Teorie a praxe I*. Olomouc, Univerzita Palackého, 2004. 168 s. ISBN: 80-244-0945-8.
- ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. UP. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.
- VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. 188 s. ISBN: 80-244-1422-8.
- VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN: 978-80-247-1770-8.
- VYMĚTAL, J., REZKOVÁ, V. *Rogersovský přístup k dospělým a dětem*. Praha: Portál, 2001. 240 s. ISBN: 80-7178-561-X.
- WALTEROVÁ, E. *Kurikulum proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. 74 s. ISBN: 80-210-0846-6.
- WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. díl Brno: Paido, 2004.
- WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 2. díl Brno: Paido, 2004.
- ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. 208 s.. ISBN 80-7178-544-X.

Bílá kniha. *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR*. Praha: Tauris, 2001

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: VÚP, 2004.

Zprávy ČŠI [online] dostupné na [www: http://www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)

EURYDICE. [online] dostupné na [www: http://www.eurydice.com](http://www.eurydice.com)

